

MARIA BARBAL / Escriptora

“La societat no perdona els qui se n'aparten”

MARTA COSTA-PAU

Encara aflagada per l'espectacular acollida i els elogis que a la Fira de Frankfurt va merèixer la traducció alemanya de la seva primera novel·la, *Pedra de Tartera*, Maria Barbal (Trempl, 1949) presenta ara un nou títol, una colpidora història urbana on la insatisfacció acaba sent la insospitada porta a la marginació social. *Emma*, el títol que l'autora ha escollit en homenatge a Madame Bovary, es basa en un fet real que va commoure l'opinió pública: la mort d'una indigent que es refugiava en un caixer automàtic de Barcelona a mans de dos joves que la van cremar viva. Barbal parteix d'aquest fet per explicar la història d'una dona que abandona una fàcil i monòtona vida burgesa per la promesa d'un amor passatger que acaba fracassant i que l'abocarà a viure al carrer.

Pregunta. Què la va impulsar a fer una novel·la d'aquell abominable crim? Buscava la crítica social?

Resposta. El que m'interessava sobretot era fer una reflexió sobre la persona que surt de la roda social i vol tornar a entrar-hi. Em vaig escapar de l'argument real, que apareix parcialment a la novel·la amb un desenvolupament diferent però amb un resultat idèntic. No buscava la crítica social. Jo he situat la protagonista a la Barcelona d'avui i hi he plasmat el que veig al voltant de les persones que viuen al carrer: hi veig obres on treballen persones immigrades, els parcs que han deixat de ser patrimoni de la gent del país per ser-ho de la gent de fora....

P. Vostè ha narrat sovint sobre la inadaptació a la societat, el desarrelament... Aspectes que en

els qui se n'aparten. Vaig preguntar-me com era que aquella dona, que era de bona família, havia acabat al carrer

P. El lector s'immergeix en la història de l'Emma a través de les cartes que adreça a la seva filla, sempre absent, i als sentiments que, com una manera de desfogar-se, va deixant escrits en una llibreta que ha trobat al parc on vagareja. Per què s'ha inclinat per aquesta fórmula narrativa?

R. Per a mi és molt important trobar la veu narrativa i en aquest cas em va sorgir la veu d'aquesta dona que, després de la desesperació i el plor inicial, té tot el temps del món, en aquell parc, per expressar el que sent a través de l'escriptura, ja que representa que abans era una dona que llegia i tenia una certa facilitat per la literatura.

P. L'Emma al·ludeix sovint, al llarg de la novel·la, al caràcter terapèutic de la literatura, amb frases com: “escric per no oblidar-te” (dirigida a la seva filla) o “escriure és un treball de la memòria i de la calma”. Vostè també ho creu així?

R. Jo no la veig només terapèutica. Pots escriure per sentir-te millor sense fer literatura o sense voler fer-la. I hi ha qui escriu i expressa sentiments de malestar, incomprensió... per sentir-se millor. Tot i això, la protagonista s'adona que potser la literatura acaba perjudicant-la perquè li impedeix d'actuar, de donar el pas que l'atazar donarà finalment per ella.

P. Què té l'Emma de Madame Bovary?

R. He de dir que el títol va sorgir molt al final. Mentre escribia em vaig adonar que la protagonista tenia coses d'Emma Bovary. Més que de la marginació social, la novel·la parla de la insatisfacció que la majoria de les persones senten en algun moment de la seva vida i, en concret, moltes dones que s'han casat molt joves i que després no comprenen on ha anat a parar aquella il·lusió inicial d'una vida en comú. Al final, vaig pensar que el meu personatge, duent el nom d'Emma, feia una mica d'homenatge a aquesta protagonista tan reconeguda i coneguda.

P. Per les seves primeres obres, especialment per *Pedra de Tartera*, ambientades al Pallars, se la va qualificar d'escriptora rural. *Emma*, com les seves novel·les més recents, són fonamentalment urbanes. Intenta desprendre's definitivament de l'adjectiu “rural”?

R. No escric per aconseguir cap títol ni per negar etiquetes que, en definitiva, ha posat algú en un moment determinat i que després han quedat una mica somortes. Una altra qüestió és que m'afectés en aquell moment en què jo era nova en el món de la publicació de llibres. Escric sobre el que m'interessa. L'únic repté és sortir-me'n.

P. Considera que la literatura rural ha caigut en un cert desprestigi o marginació?

R. No crec que un tipus de literatura estigui marginada. El que sí penso és que els escriptors que no viuen a la capital o a

L'escriptora Maria Barbal, el passat dimarts a Barcelona. / MARCEL·LÍ SAENZ

L'AUTORA QUE VA TRIOMFAR A FRANKFURT

► Maria Barbal va néixer a Trempl, al Pallars, un paisatge que marcaria la seva primera producció literària, especialment la seva primera novel·la, *Pedra de Tartera* (1985), amb la qual va guanyar el Premi Joaquim Ruyra. La traducció a l'alemany d'aquesta obra, l'any passat, va ser un gran èxit de les lletres catalanes a la Fira de Frankfurt del passat octubre. Moltes de les seves obres han rebut premis literaris.

► Amb *Càmfora* (1993), obté el Premi Nacional de Literatura i el de Crítica de Serra d'Or.

► Barbal va abandonant progressivament els temes rurals per situar les narracions en ambients urbans. És el cas d'*Escrivia cartes al cel* (1996), *Carrer Bolívia* (1999) o *País íntim*, amb la qual va guanyar el Premi Prudenci Bertrana l'any 2005.

► Professora de secundària, Barbal va deixar la docència ara fa una dècada per dedicar-se plenament a l'escriptura.

les grans ciutats tendeixen a ser menys vistos, a ser menys entrevistats i d'alguna manera pateixen la marginació de viure a la perifèria. Ara, que la literatura que es fixa en uns determinats ambients estigui marginada, no ho crec. Autors que han situat les seves obres fora de la ciutat han tingut molt d'interès per part del públic d'arreu. El

cas de Jesús Moncada és emblemàtic.

P. *Pedra de Tartera* va ser el gran èxit de les lletres catalanes a Frankfurt. Què els va captivar, als lectors alemanys, de la seva novel·la?

R. Crec que va suscitar el mateix interès que aquí: els lectors havien viscut experiències similars a les que s'expliquen a la

novel·la, que aborda qüestions de la guerra i la postguerra que quedaven per explicar. És una novel·la concisa que parla de la guerra sense parlar directament de sang i de lluita...I, és clar, els alemanys han tingut també la seva guerra, amb unes conseqüències i unes implicacions diferents i molt importants en relació amb el que va passar a Catalunya. Abans de Frankfurt, la novel·la ja va tenir molt bona acollida a la Fira de Leipzig. Va arribar a Frankfurt amb crítiques molt bones, i allà va lluir.

P. Com va viure la polèmica per l'absència d'autors catalans en llengua castellana. Creu que hi havien de ser?

R. Crec que hi va haver una polèmica sensacionalista i fora de lloc. A molts autors ens va tocar explicar què és Catalunya i la literatura catalana. Que a Catalunya, a part de la literatura en català, n'hi ha moltes altres, entre les quals la més important és la que es fa en castellà. Crec que s'hauria d'haver trobat alguna fórmula perquè aquests escriptors, que són catalans, hi fossin.

“Emma’ és la meva resposta als indigents que amb la seva mirada m’interroguen”

“L’obra parla de la insatisfacció. La protagonista té molt de Madame Bovary”

aquesta novel·la arriben al límit, amb la indigència i la marginació extrema.

R. Sí, la veritat és que la novel·la sorgeix d'una notícia que m'impacta, però també d'aquelles persones que veig al carrer, vivint als caixers, que em miren i amb aquesta mirada m'interroguen. La novel·la ve a ser la meva resposta, que evidentment per a ells és nul·la, però que a mi em serveix per reflexionar sobre quina societat hem construït, quines normes la regeixen, unes normes que són duríssimes, que no perdonen